

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 119 stemmer (S, KF, SF, V, RV, CD, KRF og Hugo Holm (UP)) mod 14 (FP).

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 17:

Forespørgsel til industriministeren:

»Hvad agter regeringen at foretage sig for at få lempet eller afviklet den handelsembargo over for Østeuropa, som Danmark har været deltager i siden 1949, finder regeringen, at USA udnytter embargoreglerne til skade for dansk/europæisk industri, og hvilke modsætninger ser regeringen mellem EF og USA i spørgsmålet om afskaffelse af handelsembargoen?«

Af Jens Thoft (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 18/1 90. Fremme af forespørgslen vedtaget 25/1 90).

Begrundelse

Jens Thoft (SF):

Siden 1949 har Danmark været aktiv deltager i handelsembargoen over for Østblokken. Og selv om vores deltagelse i handelskrigen begyndte allerede da, skulle der altså gå mere end 40 år, før Folketinget overhovedet drøftede denne sag. Det er det, der sker i dag.

Nu er grænserne mellem Øst og Vest under nedbrydning, og i den sammenhæng er det rimeligt at spørge: Hvad gør regeringen for at fjerne dette monstrum fra den kolde krigs dage? Det er så meget desto mere oplagt at spørge, som der er masser af arbejdspladser og eksportkroner i at fjerne eller lempe embargoen.

Siden starten har USA efter min opfattelse på det skammeligste misbrugt embargoen til at sikre sig, at Europas handel blev dirigeret vestover. De handelsmæssige bånd, der var mellem Øst- og Vesteuropa i mellemkrigstiden og i den første efterkrigstid, blev skåret over af embargoen – til gavn for USA og til skade for Vesteuropa og Danmark.

Men virkningen på Østblokken har været særdeles omdiskuteret. Den økonomiske og

politiske kollaps for disse regimer i disse år er ikke udtryk for handelskrigens effektivitet, men for regimernes bureaukratiske uduelighed. Ja, jeg vover endda den påstand, at disse regimer var kollapsede tidligere, hvis man ikke havde haft handelsembargoen, som fik dem til at rykke sammen i krisens stund.

Embargoen, altså den manglende samhandel mellem Øst og Vest, var en af de praktiske forudsætninger for, at den kolde krig overhovedet kunne få den voldsomme og dramatiske styrke, den fik.

Embargoen består af to led, nemlig dels et samarbejde i koordinationskomiteen i Paris – den ligger i øvrigt i den amerikanske ambassade i Paris – og dels en række rent amerikanske tiltag i Export Administration Act.

Det første led er det formelle, og det andet led er det reelle og det væsentlige. Det er således ikke muligt at drøfte embargoen uden at lægge stor vægt på de rent nationale amerikanske regler, så meget desto mere som disse har ekstraterritorial gyldighed.

De ensidigt vedtagne amerikanske regler betyder i realiteten, at en dansk virksomhed, der skal eksportere teknologi, skal spørge Pentagon om lov. Et ja i Industriministeriet eller i COCOM er ikke nok; den egentlige beslutning træffes i Pentagon, også når en dansk virksomhed skal have lov til at eksportere til Vesttyskland.

USA skaber sig på denne måde et helt eventyrlig godt informationsmæssigt overblik over handelskanaler for højteknologi – en viden, som kommer amerikanske virksomheder til gode.

USA er samtidig den part, som i embargoen er den vrangvillige. Det er derfor også i USA, at alle tiltag til lempelser besluttet, og ved, at man meddeler lempelserne til sine egne virksomheder i god tid, får disse en konkurrencemæssig fordel på de markeder, som åbnes. Et pragtfuldt eksempel herpå var ophævelsen af den amerikanske embargo over for Kina, hvor de amerikanske virksomheder havde tegnet kontrakterne, den dag embargoen blev ophævet.

I forbindelse med det indre marked er det også fuldstændig barokt at måtte konstatere, at skal Danmark eksportere til Vesttyskland, skal Pentagon give tilladelse. Men sådan er virkeligheden altså, hvis ikke vi får lempet reglerne.

[Jens Thoft]

Jeg ved, at regeringen bag kulisserne har oplyst, at den støtter lempelserne, og det er meget godt, men hvornår får vi klar besked? Jeg håber, at det bliver i dag; det er derfor, at vi har stillet denne forespørgsel.

Besvarelse

Industriministeren (Anne Birgitte Lundholt):

En af følgerne af den aktuelle udvikling i Østeuropa har været en stærkt stigende interesse for COCOM's rolle.

Jeg finder det meget positivt, at der bliver stillet spørgsmål om COCOM, således at vi kan få en debat om emnet her i Folketinget.

Først vil det nok være på sin plads ganske kort at gøre rede for COCOM's organisation og formål.

COCOM er en forkortelse for Coordination Committee. Der er tale om en uformel organisation etableret i 1950, hvis medlemslande er NATO-landene undtagen Island, og endvidere er Japan og Australien tilsluttet.

Formålet med samarbejdet er at begrænse overførsel af såkaldte strategiske varer og teknologi til de østeuropæiske lande. Grundlaget for en vurdering af, om en sådan overførsel bør begrænses, er, om den pågældende vare eller teknologi i væsentlig grad vil kunne forøge de østeuropæiske landes militære styrke.

Samarbejdet er af koordinerende art, idet hvert enkelt medlemsland har indført sine egne nationale regler for eksportkontrollen.

Den generelle lovhjemmel for de danske regler, som indeholdes i Industriministeriets udførselsbekendtgørelse fra 1987 med senere ændringer i lov om valutaforhold, bestemmer, at industriministeren kan indføre restriktioner for eksport eller import med henblik på opfyldelse af Danmarks internationale aftaler eller samarbejde med andre lande.

Udførselsbekendtgørelsen indeholder i et omfattende bilag en liste over de varer, som er omfattet af eksportkontrollen. Såvel udgivelsen af udførselsbekendtgørelsen som administrationen af denne er siden 1988 varetaget af Industri- og Handelsstyrelsen.

Styrelsen har et meget tæt samarbejde med Udenrigsministeriet og Industrirådet, idet Industrirådet er teknisk rådgiver for styrelsen i COCOM-spørgsmål.

Kravet om udførselstilladelse er ikke begrænset til eksport til Østlandene, men der kræ-

ves tilladelse til samtlige destinationer, herunder også til andre vestlige lande.

For så vidt angår eksporten til Østlandene er det vigtigt at holde sig for øje, at der ikke er tale om et generelt eksportforbud. Der kan søges om undtagelse fra bestemmelserne ved eksport til Østlandene – noget, som i langt de fleste tilfælde gives administrativt, det vil sige af Industri- og Handelsstyrelsen uden forelægning i COCOM.

I enkelte tilfælde skal en ansøgning om undtagelse drøftes med de øvrige lande inden for COCOM-samarbejdet. Sådanne ansøgninger, som forinden har været igennem en teknisk vurdering, får yderst sjældent afslag, men afgørelserne kan trække ud, sådan som det for nylig desværre er set i en sag om eksport af telekommunikationsudstyr til Polen, en sag, som dog nu er i orden.

Omfanget af listerne over produkter omfattet af eksportkontrol beror på en afbalancering af en lang række hensyn. Hensynet til eksport og beskæftigelse taler imod enhver form for eksportbegrænsning. På den anden side har der hidtil været en klar vestlig enighed om, at der er en sikkerhedsmæssig interesse i at undgå teknologisk militæroprustning i Østlandene, og at det i hvert fald ikke bør ske ved hjælp af vestlig teknologi. På denne måde har man søgt at begrænse forsvarsudgifterne i COCOM-landene. Kort sagt: Afvejningen er foretaget mellem de strategiske hensyn og de eksportfremmende hensyn.

Listerne over produkterne, som er omfattet af kontrollen, revideres løbende, og i denne forbindelse har man fra dansk side arbejdet ihærdigt for en forkortelse og rationalisering af listerne med det mål, at de kun bør omfatte en kerneliste af varer og teknologi med en klar strategisk betydning.

De ændringer, der for tiden sker i den strategiske og politiske situation i forholdet til Østeuropa, vil stille helt nye krav til COCOM's rolle. Der er enighed inden for COCOM-samarbejdet om, at der inden for en kort tidshorisont bør ske en omfattende liberalisering af bestemmelserne. Fra dansk side har man under hensyntagen til en sikkerhedsmæssig vurdering i videst muligt omfang aktivt støttet de igangværende bestræbelser for at lempe COCOM-bestemmelserne i lyset af de aktuelle ændringer.

[Industriministeren]

På et møde midt i februar i år blev der opnået visse konkrete resultater. Der blev således opnået en nedsættelse af behandlingstiden i COCOM for ansøgninger om undtagelse fra reglerne. Endvidere var der enighed om, at der på basis af en teknisk vurdering, der skal være afsluttet i maj måned i år, bør ske liberaliseringer, i første omgang inden for områderne computere, telekommunikation og værktøjsmaskiner. Senere vil andre produktområder tilsvarende blive gennemgået med henblik på liberaliseringer.

Navnlig inden for områderne computere og telekommunikation har danske eksportvirksomheder en meget stor eksportinteresse. Listen tegner til at blive meget kortere end den, der findes i dag, og den vil alene indeholde de virkelige strategiske produkter.

Der er endnu ikke enighed mellem USA og de europæiske COCOM-lande om, hvorvidt samtlige forestående liberaliseringer bør omfatte alle de østeuropæiske lande inklusive USSR eller der bør ske en differentiering, således at man begunstiger lande som f.eks. Polen og Ungarn, hvor man er nået længst i den demokratiske reformproces.

Fra dansk side er man indtil videre enig med flertallet af de øvrige europæiske COCOM-lande i, at liberaliseringerne bør omfatte samtlige østeuropæiske lande. Danmarks synspunkt er således, at en differentiering vil kunne hæmme bestræbelserne for at bistå Østeuropa i at gennemføre bestræbelserne for en opbygning og modernisering af industri og infrastruktur.

I denne sammenhæng er USSR lige så relevant som de øvrige østeuropæiske lande. Hvis der sker en ændring i de øvrige europæiske COCOM-landes holdning, kan der dog blive anledning til at genoverveje den danske holdning på dette punkt.

Selv om Danmark vil være åbent for alle muligheder for en liberalisering, som kan gavne dansk industri og de østeuropæiske lande i deres bestræbelser for at modernisere økonomien, vil jeg dog gerne slutte med at sige, at det er for tidligt at afskaffe COCOM helt. Der er sket en forbløffende hurtig udvikling i Østeuropa i retning af forsøg på at indføre demokrati og økonomiske reformer, men den strategiske situation, som udgør grundlaget for COCOM-samarbejdet, er endnu ikke ændret så meget, at bestemmelserne om eksportkontrol for varer og

teknologi af særlig strategisk betydning kan forventes afskaffet.

Så længe Warszawapagten består, vil der være et behov for at begrænse overførslen af vestlig teknologi, som kan anvendes militært, til de lande, som er medlemmer af pagten. Hovedformålet vil fortsat være at begrænse de vestlige landes egne udgifter til militær opbygning.

Hvad angår forholdet til USA, skønner jeg ikke, at der er grundlag for at hævde – som det blev fremstillet fra forespørgernes side – at USA utilbørligt anvender COCOM-bestemmelserne til skade for eksportmulighederne for dansk eller europæisk industri. Hvis det sandsynliggøres, at reglerne er misbrugt i et konkret tilfælde, vil der blive taget initiativ til en undersøgelse. Det er et vanskeligt gætteri at prøve at vurdere, hvor meget den danske eksport til Østlandene ville kunne forøges, hvis COCOM-bestemmelserne helt blev fjernet.

I øvrigt bliver den danske administration løbende rationaliseret under hensyn til den meget større åbenhed, som i dag eksisterer om COCOM-spørgsmål. Således vil varelisterne blive udgivet på engelsk, så danske eksportører straks kan få nytte af de gennemførte liberaliseringer.

Et andet aktuelt initiativ er at lette de administrative procedurer for COCOM-landenes indbyrdes handel med strategiske varer.

*Forhandling***Jens Thoft (SF):**

Glasnost er nu på vej til lille Danmark på dette område, for handelsembargoen har jo stort set været tys-tys i folketingsammenhæng, og nogen egentlig drøftelse har aldrig fundet sted. Derfor vil jeg gerne sige tak til ministeren for hendes besvarelse. Jeg vil gerne sige tak til regeringen, fordi den nu lover at arbejde for en lempelse af embargoen, og jeg forstod ministeren sådan, at lempelsen omfatter varer af klar strategisk betydning, og jeg har forståelse for – selv om jeg ikke personlig er enig – at når vi nu har disse tossede militæralliancer, kan det være svært at forstå, at man skulle sende sin alleryperste teknologi til modparten.

Jeg vil også sige tak, fordi ministeren anerkender, at der faktisk er både arbejde og eksportkroner at hente i disse ting.

[Jens Thoft]

Lovgrundlaget for handelskrigen med Øst-blokken blev smuglet ind i lovgivningen i form af en bemyndigelse til handelsministeren i valutaloven i 1964. Der blev ikke dengang sagt ét eneste ord om handelsembargo. Man talte op ad stolper og ned ad vægge om handelsliberaliseringer, og Folketinget måtte få det indtryk, at det handlede om handelsliberalisering, men det gjorde det ikke. Jo, det handlede om liberalisering på nogle landbrugsvarsområder, men så snart det drejede sig om teknologi, var det et lukket land med hensyn til liberalisering.

Da SF så sent som i 1987 stillede en række spørgsmål om COCOM-organisationen, som jo er en ikke uvæsentlig del af embargogrundlaget, var svarene fortroligstemplede. Og det var de på trods af, at man kunne læse de oplysninger, man fik i disse svar, i rapporter fra EF-Kommissionen, og at man kunne læse dem i bøger udgivet i Sverige, Norge, England og USA.

Danmark har siden 1949 bidraget til embargoorganisationen i Paris, der, som jeg sagde før, ligger i den amerikanske ambassade, med årlige administrationsbidrag. Men Folketinget har ikke fået kendskab til det, idet pengene er skjult på en NATO-konto. Det var først i 1988, vi på et direkte spørgsmål fra SF i Finansudvalget fik oplyst, hvor pengene stod, og hvad det drejede sig om. Det drejede sig i øvrigt om en kvart million kroner. Bidraget, fik vi at vide, var hjemlet i NATO-traktaten, til trods for at udenrigsministeren få måneder tidligere havde sagt, at COCOM-organisationen ikke havde noget som helst med NATO at gøre, det var et mellemstatsligt og uformelt organ.

I betragtning af den meget, meget store betydning, embargoen har haft og vel fortsat har, er det demokratisk helt uacceptabelt, at en regering indgår i et aktivt, vigtigt internationalt samarbejde uden at spørge Folketinget, ved bare at lade, som om der er tale om uformelle samtaler. Dermed undgår man den parlamentariske, den offentlige og den demokratiske kontrol. Dermed gør man i virkeligheden fuldstændig det samme som de regimer, man med denne embargo vil bekæmpe. Det er ikke demokratisk acceptabelt. Det at skjule bidraget under en falsk kontobetegnelse er efter min mening langt værre end at flytte bidrag fra det ene år til det andet, sådan som skatteministeren i øjeblikket kritiseres voldsomt for at gøre.

Mens Danmark og Industriministeriet officielt anvender mange kroner på at få gang i eksporten – det skal industriministeren kun have tak for – sidder der faktisk i det samme ministerium folk, som har som vigtigste opgave at begrænse eksporten. Det er da fuldstændig paradoksalt, at vi på den ene side ofrer masser af penge for at få gang i eksporten og på den anden side har folk til at sidde og sørge for, at vi ikke får eksporteret. Hvis der opstår en vis skizofreni i ministeriet i den anledning, har jeg stor forståelse for det.

Embargoen har efter SF's opfattelse altid været en katastrofe. At den er det i dag, er der ikke så stor uenighed om, og det er godt nok. Men den højrefløj, som har så travlt med at prise den frihed, som de østeuropæiske lande har fået, bør gribe i egen barm, for COCOM-embargoen har været et af hovedgrundlagene for, at Sovjet har kunnet fastholde grebet om Østeuropa så længe. Når man ikke har kunnet få de nødvendige varer fra Vest, har man måttet rykke sammen i Øst. Det er en forståelig reaktion, men det er tåbeligt, at vi ikke har erkendt det for længe siden.

Det er også tvivlsomt, om embargoen overhovedet har haft nogen militær betydning, om den har haft nogen betydning i form af, at den har hæmmet sovjetisk militær opbygning. For på trods af teknologiembargoen fik Sovjet på et meget tidligt tidspunkt brintbomber, og Sovjet fik tidligt opsendt måneraketter, og hvis man skal tro de militære eksperter, har Sovjet jo altid været langt foran andre militærteknologisk. Men at embargoen har hæmmet handelssamkvemmet mellem Øst og Vest, er en kendsgerning. Og at den har hæmmet den fredelige sameksistens, som nu foregår via handelsvejene, er også en kendsgerning.

Jeg er uenig med EF-tilhængerne i mangt og meget, men når de siger, at handelsvejene skabt i EF har været med til at cementere freden i Europa, så er jeg enig med dem. Modsætningsvis må jeg også slutte, at når man skærer båndene over handelsmæssigt, skaber man unødvendige barrierer og unødvendig grobund for kold krig og fjendebilleder.

Det er også et voldsomt problem, at embargoen er langt mere kostbar for Vesteuropa end for USA, og det er en kendsgerning, som skyldes, at Østeuropa er et naturligt marked for os, og at Vesteuropa har en langt større eksport,

[Jens Thoft]

end USA har. Vi har herudover det problem, at USA eksporterer korn, og det tillader man, mens Vesteuropa eksporterer højteknologi, og det forbyder man. Men hvem er det, der forbyder det? Det er først og fremmest USA. Går man til EF, vil man se meget, meget kritiske EF-rapporter skælde USA ud for at bruge embargoen til ensidigt at styrke USA's handelsinteresser, til at skabe unfair konkurrence og til i det hele taget at hæmme overførsel af teknologi til og fra Vesteuropa.

Et andet voldsomt problem er, at stadig større dele af industriproduktionen kan anvendes både militært og civilt, og hvordan definerer man så det, der skal omfattes af embargoen? Ja, USA har gjort det, at man har defineret det bredest muligt, og derfor har der været store begrænsninger. Jeg er ikke glad for, at man overhovedet skal acceptere COCOM-embargoen, men jeg erkender, at det er svært at ophæve embargoen fuldstændigt uden om USA, for USA er den stærke i dette spil; i den sammenhæng spiller Danmark desværre ikke så stor en rolle. USA sidder så fast på eksporten af højteknologi, at virksomheder, der overtræder de isolerede amerikanske eksportregler, jo i realiteten kommer voldsomt i klemme.

Men jeg synes, det er vigtigt, at man i det mindste kan begrænse det til varer af særlig strategisk betydning, det, som jeg opfatter som »military critical technologies«, til forskel fra det, der kaldes »militært anvendelige teknologier«, for det kan være hvad som helst. Skrivebordsgeneralerne har også behov for skriveborde. Er skriveborde så en militært anvendelig teknologi?

Embargodebatten kan ikke adskilles fra de af USA nationalt vedtagne regler, og det er faktisk de værste. De har ekstraterritorial gyldighed, og de er direkte stridende imod folkeretten, som f.eks. EF fastslår det. Disse regler betyder, at danske virksomheder skal ansøge storebroder USA om lov til at eksportere til f.eks. Vesttyskland, hvis eksportvarerne indeholder forbudt teknologi. Det er en uacceptabel tilstand, at danske virksomheder skal tillade ambassadefolk fra den amerikanske ambassade at gennemgå deres bogholderier. Det er en uacceptabel tilstand, at den danske regering ikke er i stand til at støtte virksomheder i kampen med Pentagon om at få lov til at eksportere; man må lade et mellemlidende gå ind i Industrirådet for ikke

at erkende suverænitetskrænkelsen alt for voldsomt. Virksomhederne vil gerne, Industrirådet vil gerne, Industriministeriet vil gerne, men Pentagon siger nej, og det er Pentagon, der bestemmer.

Der er en voldsom strid mellem USA og EF på dette område. I en rapport, som jeg måske i et senere indlæg vil komme ind på, er det næppe for meget at sige, at EF forbander embargoen langt ned i den dybeste kælder. Vi har set, hvordan USA f.eks. i forbindelse med åbningen af handelen til Kina i forvejen havde givet sine virksomheder god besked om, hvad der ville ske, og de amerikanske industrier havde tegnet kontrakterne, inden embargoen blev ophævet. De europæiske virksomheder kom derfor uhjælpeligt bagefter i eksportkonkurrencen i forhold til Kina, og i dag har USA en milliard-eksport til dette område.

Vi ser, hvordan COCOM lægger bånd på eksport af rene teknologier og miljøteknologier til Østeuropa, og skal vi have et renere samfund i Europa, er det vigtigt at kunne eksportere disse teknologier. Jeg ved godt, at udenrigsministeren i et svar til mig har sagt, at der ikke findes eksempler på, at man har afvist eksport, men det er ikke så underligt, for vi skal være opmærksomme på, at der i Industriministeriet ligger en bekendtgørelse på flere hundrede sider, og enhver, der læser den, kan se, at man ikke må sælge computerteknologi. Derfor er det ikke så underligt, at der ikke foreligger nogen afvisning, for der er aldrig nogen, der har søgt; selv censuren har naturligvis fungeret.

Jeg synes, det er godt, at vi i dag har fået denne debat, og jeg vil slutte med det lidt usædvanlige, at jeg har den særlige fornøjelse på vegne af samtlige Folketingets partier på nær Fremskridtspartiet at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget bekræfter dagsordenen af 26. oktober 1989 (D 2), opfordres regeringen til at fortsætte bestræbelserne for at lempe handelsembargoen over for Østblokken med det formål at begrænse embargoen mest muligt, og således at den udelukkende omfatter højteknologi, der er af særlig strategisk betydning, hvorefter Tinget går over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 20).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Det er min opfattelse, at hr. Jens Thoft i denne sag har udført et nydeligt stykke arbejde; det skal jeg komme tilbage til, når CD får ordet til ordførerindlægget.

Når jeg har bedt om en kort bemærkning nu, et det, fordi hr. Jens Thoft meget energisk fremstillede det som uladsiggørligt for Industriministeriet at finde ud af, at det på den ene side skulle fremme eksporten og på den anden side begrænse den. Og hr. Jens Thoft kaldte dette for et paradoks, og det paradoks kunne han altså ikke leve med.

Et paradoks kan man glimrende leve med. Jeg skal af Nudansk Ordbog oplæse, at forklaringen på et paradoks er en tilsyneladende urimelig påstand, der formelt er selvmodsigende, men i virkeligheden rummer en overset sandhed.

Verden er fuld af paradokser, og paradokser er til at leve med, og det er misbrug af sproget og begreberne at tro, at det kan man ikke. Det er, som når nogle vil påberåbe sig logik, og hvis de har logikken på deres side, tror de også, de har ret. Der er masser af ting, der er logiske, men smadderforkerte alligevel. Så den bevisførelse duer ikke, og jeg er sikker på, at man gør Industriministeriet stor uret, når man tror, at det ikke kan magte den opgave. For der er nemlig noget, der er vigtigere end eksport, så vigtig den end er, og det er altså fred, og det er sikkerhed, og hvis mulig eksport kunne komme i vejen for fred og sikkerhed, overtrumfer det altså selv de vigtigste interesser i at kunne eksportere.

Jeg vil samtidig anholde det hånlige udtryk »skrivebordsgeneraler«. Er det ikke herligt, når generaler kan blive ved skrive- og forhandlingsbordene frem for at bruge krudt og kugler? Skulle det ikke være SF's politik? Så lad være med at håne dem for det!

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg har en kort bemærkning til det faktum, at

hr. Jens Thoft på så mange partiets vegne, deriblandt mit eget, kan fremsætte et fælles dagsordensforslag og alligevel holde en tale på forespørgernes vegne, som ligger ganske langt fra, hvad vi siger, hvilket vil fremgå af mit ordførerindlæg om lidt.

Jeg vil allerede her ved indledningen til debatten også tale om det paradoks, som vi må leve med, nemlig at nogle måske vil tro, at vi uden videre er enige med hr. Jens Thoft i alt i dag, fordi vi kan stemme for det samme dagsordensforslag. Men jeg skal komme tilbage til substansen om lidt.

(Kort bemærkning).

Jens Thoft (SF):

Jeg skal takke hr. Arne Melchior for den semantiske belæring. Jeg må erkende, at jeg indtil dato har brugt udtrykket paradoks forkert, jeg skulle have sagt ulogisk. Jeg må også erkende, at det ikke bare er i dag, jeg har brugt udtrykket paradoks forkert, jeg vidste faktisk ikke, det havde det semantiske indhold. Tak for det!

Til hr. Bjørn Elmquist vil jeg sige, at selvfølgelig er Venstre og SF ikke enige i alle sager, men i den konkrete sag er vi enige om – og det er det væsentlige – at lempe embargoen mest muligt. Det synes jeg er vigtigt at få slået fast.

Men det er klart, at mine betragtninger om det udemokratiske, der ligger i hele embargoen og dens fortid, som Venstre har haft stor indflydelse på, er vi formentlig uenige om. Jeg havde egentlig ikke ventet andet, og jeg tror heller ikke, at jeg har givet udtryk for, at vi skulle have været enige om det.

Svend Andersen (S):

Når vi ser på den udvikling, der er sket i de sidste 25-30 år, siden handelsembargoen over for Østeuropa blev indført, er det Socialdemokratiets opfattelse, at der kan ske væsentlige ændringer i embargoen. Det må i første række betyde lempelser i den generelle liste over industrivarer, som ikke må eksporteres til Østlandene.

Når man ser på de tilfælde, der har været fremme i offentligheden, kunne man også få det indtryk, at visse lande bruger bestemmelserne til at fremme egne protektionistiske handlinger i højere grad, end sikkerhedspolitiske hensyn gør nødvendigt. Jeg tænker her på den nogle år gamle gasstrid, hvor USA søgte at hindre

[Svend Andersen]

Frankrig og Vesttyskland i at sælge kompressorer til en sovjetisk gasledning til Vesteuropa. I nyere tid har vi jo også et eksempel med de problemer, et dansk firma har haft for at kunne levere lysleder-kabel til Østlandene. Derfor er det også vor klare opfattelse, at de nugældende regler er alt for strenge. Selv med den største hensyntagen til de sikkerhedspolitiske forhold kan og bør der snarest ske en lettelse i bestemmelserne.

Som sagt er de nugældende regler for vidtgående, og de bør lettes allerede i den nuværende situation. Herefter bør der efter vor opfattelse ske en lempelse af reglerne i takt med den udvikling, der i øvrigt sker i alle Østlande.

Set ud fra et dansk synspunkt er det især bestemmelserne i listen over de generelle industrivarer, der bør lettes. Vi er dog klar over, at det ikke i alle tilfælde er embargoen, der er den eneste hindring for, at Østlandene kan modtage danske industrivarer af f.eks. højteknologisk art. Det har også noget at gøre med, om de pågældende lande også er i stand til at benytte de pågældende produkter, og at de økonomiske muligheder for at kunne indgå i handelen er til stede.

Men for flere af disse forhold er der ændringer på vej. Både EF og Verdensbanken har givet øremærket økonomisk støtte til teknologisk udvikling i Østeuropa. Disse beslutninger kan være med til at fjerne de økonomiske hindringer for en øget samhandel på området. En sådan handling fra EF og Verdensbanken bør efter vor opfattelse følges op af en lempelse af handelsembargoen, og også her er der jo nyt på vej. Det kan forventes, at COCOM-landene om kort tid vil revidere listen over de generelle industrivarer.

Jeg er helt opmærksom på, at USA stadig er af den opfattelse, at der skal være strenge regler over for Sovjetunionen. Men jeg har forstået industriministerens indlæg således, at Danmark vil være blandt de lande, der har den opfattelse, at der skal ske en lempelse over for samtlige Østlande. Vi vil i hvert fald kraftigt opfordre til, at det bliver det danske synspunkt.

Så er der en ting mere, jeg godt vil rette opmærksomheden imod. Når forespørgslen er rettet til industriministeren, er det, fordi forholdene ikke er helt uden betydning for dansk industri og dansk erhvervsliv. Derfor bør vi også på andre områder følge den udvikling, der er i

gang, og som kan være til gavn for dansk industri. Jeg tænker her på de garantier, som Eksportkreditrådet administrerer. Der vil i fremtiden blive stillet særlige krav til behandling af disse sager i takt med, at også private firmaer i Østlandene vil få mulighed for at kunne importere varer.

Jeg er helt opmærksom på, at det ikke er omfattet af forespørgslen, men derfor vil jeg alligevel bede industriministeren være opmærksom på, at der sker en ændring i Eksportkreditrådet. Jeg vil foreslå, at der oprettes en særlig afdeling til varetagelse af behandling af de sager, der vedrører Østlandene – jeg ved ikke, om ministeren hørte opfordringen, men så vil jeg godt gentage, at vi foreslår, at der oprettes en særlig afdeling i Eksportkreditrådet til varetagelse og behandling af de sager, der vedrører Østlandene.

Som det fremgår, er Socialdemokratiet medforlagsstiller til den fremsatte dagsorden, og vores deltagelse skal forstås således, som jeg allerede har sagt, at der snarest bør ske en lempelse af de nugældende regler, og at der som et langsigtet mål må ske yderligere lempelser i takt med udviklingen i Østlandene.

Flemming Hansen (KF):

Jeg vil indlede med at takke for lektionen i vanskelige ord. Det var spændende for mig at høre, hvad paradoks i virkeligheden betød. Så kom der et andet vanskeligt ord, semantisk. Jeg ved ikke, hvad det betyder, men hr. Jens Thoft har privat over for mig oplyst, at det betyder sproglig. Det er sagt til tilhørernes orientering.

Så vil jeg vende tilbage til F 17 og sige, at det er gået stærkt i Østeuropa. De spirer til en økonomisk udvikling, som først blev lagt i Polen og senere bredte sig til faktisk alle østeuropæiske lande, fik hurtigt grund og befolkninger, som krævede den frihed og de rettigheder, som for os danskere længe har været en helt naturlig del af vores tilværelse. Og så gik det stærkt. Hvem skulle for bare et år siden have troet, at vi her i dag skulle diskutere, hvorvidt vi skal lette den handelsembargo, som vi har deltaget i gennem vort medlemskab af COCOM?

Når vi i dag skal diskutere, hvorvidt vi skal arbejde for at lempe eller helt fjerne handelsembargoen for avanceret teknologi, må vi naturligvis skæve til den udvikling, vi har set i løbet af efteråret 1989, og den helt aktuelle udvik-

[Flemming Hansen]

ling med frie og demokratiske valg i en lang række af de østeuropæiske lande. Jeg kan kun hilse det velkommen, hvis udviklingen i Østeuropa betyder, at vi på længere sigt kan få et mere frit og naturligt handelssamkvem med vore østlige naboer.

Der har længe været god grund til at opretholde en embargo over for Østeuropa. COCOM-samarbejdet har været nødvendigt, sådan som verden så ud, og de fælles regler for eksport til Østlandene har beskyttet vore egne interesser. Samtidig har netop reglerne i COCOM været med til at presse de østeuropæiske myndigheder i retning af et mere åbent og frit samfund, også fordi Sovjet ved, at adgangen til vestlig knowhow og teknologi går gennem en demokratisk udvikling og dermed en mere fredelig verden.

Vi kan ikke allerede nu ophøre helt med at have regler for samarbejdet med Østeuropa. Udviklingen i Østeuropa er gået meget stærkt, men vi ved endnu ikke, hvor det ender. Vi bør derfor stadig opretholde det nyttige samarbejde i COCOM og kun liberalisere reglerne i takt med, at vi ser en mere solid grobund for de østeuropæiske demokratier. Jeg mener dog, det er en helt rigtig og naturlig udvikling, at det nu overvejes i COCOM, om ikke der kan ske en liberalisering af reglerne for eksport til Østeuropa af visse former for teknologi, men vi må dog erkende, at så længe Warszawapagten eksisterer, har vi stadig en interesse i at begrænse vore egne forsvarsudgifter ved ikke at eksportere avanceret teknologi af militær interesse til de østeuropæiske lande.

Jeg vil dog netop i den forbindelse gerne fremhæve, at det måske kan være i vor interesse, at der sker en vis teknologisk udvikling, specielt inden for kommunikationsområdet, i Østeuropa. Det er jo bl.a., fordi de kommunistiske partier ikke længere har kunnet skjule oplysningerne om forholdene i den frie vestlige verden for deres borgere, bl.a. på grund af satellit-tv fra Vesten, at befolkningerne ikke længere vil acceptere de forhold, de hidtil er blevet budt. Et samfund, hvor informationer ikke kan undertrykkes, har sværere ved at undertrykke sin befolkning. Netop ud fra denne betragtning er det da også naturligt, at de første planlagte liberaliseringer i COCOM bl.a. bliver på telekommunikationsområdet.

Jeg finder det forkert, hvis vi forsøger at mistænkeliggøre USA, som jeg synes hr. Jens Thoft lagde op til. Også i USA hilser man udviklingen i Østeuropa velkommen, og derfor har vi god grund til at tro, at USA også vil arbejde for en liberalisering af COCOM-reglerne på længere sigt. Og jeg kan tilslutte mig ministerens holdning om, at såfremt USA har misbrugt COCOM-reglerne, må de enkelte tilfælde tages op i stedet for at anklage USA generelt. Det er der intet grundlag for.

Det er vigtigt, at vi overvejer de strategiske og de eksportfremmende hensyn meget nøje. Meget tyder på, at hensynet til vore virksomheders eksportmuligheder på længere sigt kan tilgodeses i en vis udstrækning, såfremt den demokratiske udvikling i Østeuropa fortsætter. I den forbindelse vil jeg gerne udtrykke glæde over ministerens oplysninger om, at der vil blive udgivet nye varelistere fra COCOM, så de danske eksportører straks kan få glæde af de liberaliseringer, vi forventer i nær fremtid.

Vi er altså, som hr. Bjørn Elmquist sagde, i den situation, at vi slet ikke er enige i alt det, hr. Jens Thoft sagde, men kan tilslutte os dagsordenen, fordi den præcis siger de ting, vi er enige om, og ikke det, vi er uenige om.

(Kort bemærkning).

Jens Thoft (SF):

En meget kort bemærkning til hr. Flemming Hansen.

Jeg vil godt citere Europa-Parlamentets mødedokument A 2-226-86, Toussaint-betænkningen, hvor man i forbindelse med en debat om COCOM siger, at man er bekymret over, at De Forenede Stater i stadig højere grad lægger begrænsninger på udbredelsen af nye teknologier, selv blandt deres vestlige allierede, til skade for den gensidige eksport for alle berørte parter.

Man erkender, at mange af disse begrænsninger tjener amerikanske handelsinteresser frem for sikkerhedsinteresser. Man henviser til, at COCOM's medlemsstater har accepteret en betydelig udvidelse af listerne over produkter og knowhow, som ikke må eksporteres til Østblokken, og har forpligtet sig til at overholde embargoaftalerne, men kritiserer samtidig, at amerikanerne fastholder deres egen kontrol med tingene. Det er de ekstraterritoriale regler i Export Administration Act, som man er utilfreds med – jeg citerer:

[Jens Thoft]

»Man sætter spørgsmålstegn ved effektiviteten af en række af de restriktive foranstaltninger, eftersom det er muligt at skaffe sig de samme produkter på andre markeder, og eftersom visse EF-lande ikke er tilsluttet COCOM, og man anser det derfor for hensigtsmæssigt, at COCOM-lister kun vedrører sikkerhedsrelevante teknologier, som i øvrigt ikke handles på det frie marked.«

Jeg mener, at hvis man kigger på denne meget, meget kritiske Toussaintbetænkning, får man virkelig indtryk af en meget voldsom konflikt mellem EF på den ene side og USA på den anden side. Og hr. Flemming Hansen må altså forstå, at det ikke blot er mit standpunkt, men også Europa-Parlamentets.

(Kort bemærkning).

Flemming Hansen (KF):

Jeg skal ikke afvise det, der står i den rapport, hr. Jens Thoft henviser til. Jeg ved f.eks. ikke, med hvilket flertal den er vedtaget. Det kan godt være, jeg burde vide det, men jeg beklager, jeg ved det ikke.

Men jeg synes, ministeren sagde det, og jeg sagde også ganske tydeligt, at jeg kan tilslutte mig ministerens holdning, at såfremt USA har misbrugt reglerne, skal de enkelte tilfælde tages op. Det er dog et tilsagn om, at hvis der er sket noget urimeligt og forkert, vil vi tage det op, så jeg tror ikke, at uenigheden på det punkt er så stor.

Rahbæk Møller (SF):

»Dansk industri mister eksport for milliarder«, siger Industrirådets eksportkonsulent, Marianne Castenskjold, til det norske tidsskrift Ny Teknik. Det er COCOM-reglerne og den begrænsning af eksporten til Østeuropa, de medfører, der har den effekt. Det blev endda sagt i 1988, længe før Jerntæppet begyndte at ruste. Det er den ene side af sagen, og den er i sig selv alvorlig nok. Danmark har et kraftigt behov for øget eksport på grund af valutagælden, og med ændringerne i Europa bliver de østeuropæiske lande snart markeder af afgørende betydning.

Men den anden side er lige så alvorlig. De østeuropæiske lande har et massivt behov for modernisering af deres industrier, deres kommunikationssystem osv. Fra vesteuropæisk, herunder dansk, side stilles der store midler til

rådighed for at hjælpe dem hermed, og så er det rent ud sagt tåbeligt, at vi samtidig opretholder regler, der netop sigter mod at begrænse de østeuropæiske landes adgang til avanceret teknologi. Specielt på miljøområdet har de østeuropæiske lande brug for en kraftig teknologisk oprustning, både i deres egen og i vor interesse. Det er det glade vanvid, når COCOM-reglerne kan stille sig i vejen herfor.

Jeg vil godt tilføje, at jeg er meget enig med hr. Flemming Hansen, der gør opmærksom på, at specielt på kommunikationsområdet er der ingen tvivl om, at moderne teknologi har spillet en rolle for udviklingen i Østeuropa, at det gerne skulle fortsætte, og at man derfor skulle have adgang til moderne kommunikationsudstyr.

Det er ikke kun de direkte begrænsninger, der spiller en rolle. Lige så kedelig er den forsinkelse, som reglerne medfører. F.eks. tog det 3 år at få tilladelse til at lægge et 140 megabit-kabel mellem Bornholm og Polen, og så indebærer tilladelsen endda kun nedlægning af selve kablet. Alt avanceret følgeudstyr må kun stå på Bornholm og ikke i Polen.

Dette eksempel er naturligvis ekstremt, men ansøgningstider på et halvt år eller mere er ganske almindelige, og det kræver ikke meget kendskab til forretningspraksis at forstå, at ventetider af denne størrelsesorden og den usikkerhed, de medfører, bremser for megen eksport. Virkningen af ventetid og usikkerhed er formodentlig større end virkningen af selve forbudet.

Det skal erkendes, at reglerne er blevet lempet. Bukseknapper og baseballbats er for længst fjernet fra listerne over strategiske produkter. Men der er stadig væk alt for meget tilbage. Jeg har allerede nævnt telefonudstyr, jeg kunne også nævne pc'ere over en vis størrelse.

Det er ikke de vesteuropæiske lande, der ønsker stramme regler. Tværtimod har de fleste vesteuropæiske lande og EF talt for en kraftig opblødning af reglerne, men USA har foreløbig stået for en stram holdning. Det skyldes koldkrigsmentalitet og formodentlig også amerikanske handelspolitiske interesser. Begivenhederne i forbindelse med lempelserne af reglerne over for Kina tyder f.eks. på, at den slags motiver ikke står amerikanerne fjernt.

Det hører med i billedet, at det ikke kun er COCOM-reglerne, der generer handelen. De interne amerikanske regler kan i mange tilfæl-

[Rahbæk Møller]

de virke lige så slemt eller endnu værre. Derfor er det heller ikke løsningen på problemet at fjerne COCOM-reglerne helt; tværtimod kan det være en fordel at bevare nogle regler med tilknyttede organer for at have steder, hvor Vesteuropa og Japan kan argumentere mod USA.

Men det er væsentligt, at reglerne lempes meget kraftigt. Vi håber, at vi kan stå sammen om det her i Tinget, og den hidtidige debat tyder på, at det er tilfældet.

Bjørn Elmquist (V):

Jeg skal ikke gå ind i det historiske om, hvordan dette er blevet til, og heller ikke på argumenterne for og imod dengang. Men jeg vil godt erklære mig uenig med først og fremmest SF og i hvert fald med dem, der mener, at COCOM-reglerne har været til skade for den udvikling, vi i dag hilser velkommen i Østeuropa.

Jeg hører til dem, der mener, at de måske endda tværtimod har været medvirkende til, at det blev klart, ikke bare for os i Vesten og andre lande, men også i Østeuropa, at den ikke gik længere, og at det system, som de tilhørte, ikke fungerede, hverken forskningsmæssigt eller økonomisk. Her tror jeg det vil være svært at undervurdere betydningen af COCOM. Formålet med COCOM er jo klart fremgået af debatten og det, industriministeren har sagt.

Vi deler i mit parti til fulde ønsket om at lempe så meget som overhovedet muligt. Det har vi sagt ved flere lejligheder, og jeg synes, det kom meget klart til udtryk under den debat, vi havde den 26. oktober 1989 her i Folketinget om udviklingen i Østeuropa og Sovjetunionen. Vi lavede jo netop et fælles dagsordensforslag, som jeg havde den glæde og ære at fremsætte, og et af punkterne gik specifikt på dette spørgsmål. Det hedder:

»Folketinget opfordrer regeringen til fortsat at føre en aktiv og konstruktiv Østpolitik ved i EF og andre organisationer at arbejde for bedre vilkår for samhandel og teknologisk samarbejde med de reformvenlige af disse lande.«

Da hr. Gade spurgte, om vi var enige i, at dette også omfattede COCOM, blev det klart erklæret både af udenrigsministeren og af mig selv, der jo havde foreslået dagsordenen. Jeg vil godt citere, hvad der blev sagt af udenrigsministeren den 26. oktober 1989:

»Regeringen kan selvsagt acceptere den formulering, og heri ligger der jo et udsagn om, at vi finder, at de COCOM-regler, der eksisterer, bør udvikles i forhold til både de politiske og teknologiske og de handelsmæssige forandringer, som jo sker i verden omkring os.«

Og lidt senere:

»Men der er et behov for løbende meget kritisk at undersøge reglerne for at sikre, at de ikke bliver anvendt som en eller anden form for handelshindringer eller handelsfordrejninger, og samtidig for at hindre, at de kommer til at optræde som barrierer for den udbygning af det teknologiske samarbejde, som bør indgå i vort øgede samkvem med reformlandene i Øst.«

Det var altså citater fra udenrigsministeren. Jeg selv siger lidt senere:

»... det er klart, at der i øjeblikket i Eureka-samarbejdet er visse begrænsninger. Der er grænser for, hvor vidt man kan gå, og disse grænser sættes først og fremmest af de såkaldte COCOM-regler. Derfor er vi helt enige i det tilsagn, som udenrigsministeren har givet, at der kan være anledning til at nyvurdere disse regler. Dermed være ikke sagt, at COCOM fuldstændigt kan afskaffes, og at der kan blive totalt frit samarbejde og fri samhandel på det teknologiske område, men at vi kan overveje, hvor nye grænser kan sættes. Det er vi også helt med på.«

Så hvis man nu – jeg tror ikke, man gør det, men skulle man nu fristes i dag i SF til f.eks. at sige, at det var dog en god debat, vi havde i dag, det var en hel sejr for SF, at vi nu fik hele Folketinget med til ikke bare at stemme for vores dagsorden, men også at være med til at foreslå den, synes jeg lige, vi skal se debatten og resultaterne i den sammenhæng, for det er dér, det hører hjemme.

Jeg vil også skynde mig at understrege, at dagsordenen jo taler om at begrænse embargoen mest muligt. Der står ikke noget om, at den skal afskaffes, og derfor vil det være forkert at tro, at vi under debatten i dag er blevet enige om, at sådan skal det være.

Jeg vil ikke bestride, at SF ønsker at afskaffe embargoen helt. Det er da også muligt, at vi kan nå dertil en dag, men så skal forholdene i Østeuropa og Sovjetunionen være totalt normaliseret i den forstand, at der er tale om pluralistiske demokratier, som indgår i et så snævert samarbejde med os, at det vil være naturligt, at

[Bjørn Elmquist]

vi også kan dele denne form for viden med landene i Øst.

Der er lige ét ord yderligere i vort dagsordensforslag, jeg godt vil sætte et spørgsmålstegn ved her fra talerstolen. Nu står det her, og derfor kan vi nok ikke ændre det. Men der står:

» ... for at lempe handelsembargoen over for Østblokken«.

Det kan være en henvisning i kortfattet form til en titel på et eller andet, men jeg synes i og for sig ikke, at det klæder Folketinget i disse reformtider i Østeuropa at operere formelt med begrebet Østblokken. Det være sagt nu, ikke fordi jeg mener, vi skal lave om på det, det er jo for sent.

Det kan være, de oprindelige forfattere af dagsordenen skulle have tænkt på, at vi faktisk har fået nye tider, og hvis man nu havde læst den dagsorden, som vi stemte om den 26. oktober 1989, lidt nøjagtigere, så var det klart, at vi taler om østeuropæiske lande, Centraleuropa og Sovjetunionen. Vi opererer ikke med begrebet Østblokken.

Ud over det, jeg allerede har sagt for at markere forskellen til SF, vil jeg yderligere sige, at det er såmænd ikke så meget i vurderingen af mangelen på demokrati og demokratisk administration af ordningen førhen. Den vurdering kan vi til fulde dele. Men det lå jo sådan, at det var en del af sikkerhedspolitikken og udenrigspolitikken, og i grundloven står der, at det er regeringen, der fører den. Og derfor synes vi, det var udmærket indtil da, at det var omgærdet med den grad af sikkerhed.

Nu nærmer vi os en mere normal situation. Derfor er det rigtigt, at vi har de åbne debatter om det, og det er jo ikke kun her i folketingssalen, vi er meget opmærksom på dette forhold. Også i Markedsudvalget har vi næsten hver fredag diskussioner om, hvordan vi kan sikre, at vi får draget Østeuropa, Centraleuropa og Sovjetunionen så meget ind i det normale økonomiske og handelsmæssige samkvem, at de kan være med i Eureka, med i teknologisk samarbejde, at de, der har søgt om det, kan blive medlemmer af Europarådet og deltage i det teknologiske samarbejde dér.

Og så lige et par ord til allersidst om kritikken af USA. Ligesom hr. Flemming Hansen må jeg også sige, at de temmelig barske ord fra hr. Jens Thofts mund om USA her fra talerstolen for lidt siden faldt mig noget for brystet.

Der er ingen tvivl om, at der gennem årene har været visse uoverensstemmelser mellem ikke alle, men i hvert fald nogle vesteuropæiske lande og USA om, hvor vidt man skulle gå, og det er der da vel også i det aktuelle forhandlingsforløb. Det er der ingen der ønsker at skjule eller kan skjule. Men at tage skridtet helt ud, som hr. Jens Thoft gjorde, at skyde amerikanerne så mistænkelige motiver i skoene, vil vi ikke være med til.

For så vidt angår Europa-Parlamentets betænkning, den såkaldte Toussaintbetænkning, skal vi jo også være forsigtige med, hvad vi gør. Jeg er ikke bange for nogen af de udtryk, der står i Toussaintbetænkningen, men jeg vil bare i al stilfærdighed fastslå, at i og med at Europa-Parlamentet vedtager et forslag fra hr. Toussaint – hvordan det så end har set ud, om det var en sen aften, hvor der ikke var mange til stede, det tør jeg ikke sige – men så har flertallet ikke dermed accepteret hvert et ord i hr. Toussaints betænkning. Det er reglerne i Europa-Parlamentet, det er reglerne i Europarådets parlamentariske forsamling, som jeg godt kender, at man godt kan vedtage et forslag, uden at man af den grund endosserer ethvert ord i betænkningen.

Det er muligt, at de citerer, hr. Jens Thoft kom med, og som han måske vil komme med om et øjeblik her fra talerstolen, står i selve det forslag, som er vedtaget, men det ændrer ikke noget ved det forhold, at man ikke vedtager en betænkning ved at vedtage et forslag.

(Kort bemærkning).

Jens Thoft (SF):

Først må jeg stå på ét ben og øve selvkritik. Jeg synes, at hr. Bjørn Elmquists kritik af begrebet Østblokken er helt korrekt. Jeg beklager, at udtrykket er benyttet i dagsordenen. Jeg ville have ønsket, at kritikken var kommet lidt tidligere, for så ville det naturligvis have kunnet indarbejdes. Det er nok for sent på nuværende tidspunkt. Men vi er enige om definitionen, og jeg er enig i kritikken. Jeg står på ét ben og øver selvkritik i den anledning.

Nu er det mødedokument fra Europa-Parlamentet, som jeg henviste til, jo ikke det eneste. Der findes faktisk fire eller fem ganske tilsvarende. Hvis vi taler om Alman Metten-betænkningen, dokument A 2 99 fra 1985, indeholder den en fuldstændig identisk kritik af USA. Og

[Jens Thoff]

man kritiserer jo altså, at USA på den ene side siger til vesteuropæerne, at nu må man skærpe handelsembargoen, og på den anden side lemper man for salg af korn, fordi man har et kornoverskud i Midtvesten.

Og salg af korn kan Vesteuropa ikke gøre brug af, det kan USA. Men salg af højteknologi kan Vesteuropa gøre brug af – det kan USA i mindre udstrækning – fordi Østeuropa er vores naturlige teknologimarked.

Annette Just (FP):

Ingen behøver at være i tvivl om, at Fremskridtspartiet går ind for fri handel lande imellem, mennesker imellem, det skal have lov at være frit. Så dette dagsordensforslag om at opheve handelsembargoen kan jo kun være et skulderklap til Fremskridtspartiet, og som sådan ser vi det også og kan selvfølgelig gå med på det. Vi ville dog have glædet os endnu mere, som det også er sagt, hvis der i stedet for Østblokken havde stået Østeuropa, men så lad os lade, som om det var Østeuropa, der burde have stået.

Men hvad der også kan glæde os, er selvfølgelig, at SF nu siger: Jamen vi kan ikke gå ind for en sådan handelsembargo, for det er ødelæggende for dansk industri, og det er i øvrigt ikke en fornuftig politik at føre. Det må jo betyde, at man går imod sanktioner, for jeg kan ikke se den store forskel på handelsembargo og sanktioner. Det vil sige, at det ved den diskussion, vi skal have på næste torsdag om sanktionerne imod Sydafrika, vil gå lige så glat og nemt igennem som i dag. Det vil jeg glæde mig til.

Jeg har dog et spørgsmål til industriministeren. Jeg synes, det er meget vigtigt, at ophævelse af de handelsembargoer, som COCOM har fået pålagt, bør være afhængigt af, at de lande, som derved får mulighed for at importere varer fra Vesteuropa, respekterer patentlovgivningen og anden beskyttelsesret. Ellers risikerer vi at komme ind i noget, som vi ikke rigtig kan styre. Jeg synes, det bør være en naturlig sag, at for at man kan importere alt op til det, der kaldes for »omfattende højteknologi med særlig strategisk betydning«, skal man acceptere patenter og beskyttelsesret. Ellers går det galt.

Så vil jeg om diskussionen om, hvorvidt der kan være sket fejl fra USA's side, når de siger, at der skal være handelsembargo – uha, så kommer de af med lidt korn i stedet for, men nu

har korn jo ikke særlig meget med højteknologi at gøre – sige: Ingen er ufejlbarlig, heller ikke USA, heller ikke Sydafrika, heller ikke Sovjetunionen og desværre heller ikke Danmark.

Larsen-Ledet (RV):

For 40 år siden startede man det system med forbud imod teknologioverførsel, som går under betegnelsen COCOM. Systemet var et produkt af den kolde krigs verdensbillede, hvor vi oplevede enhver fremgang for fjenden i Øst, hvis det var militært eller økonomisk, som en trussel mod den vestlige verden. Med få ændringer har det sæt af procedurer og lister over produkter pålagt handelsrestriktioner holdt sig lige til i dag, og det administrative center for COCOM er fortsat OECD i Paris.

Det er faktisk ikke muligt i øjeblikket at drøfte teknologiuudveksling og intensiveret økonomisk samarbejde med Østeuropa og Sovjet, uden at COCOM-reglerne spiller en central rolle. Derfor opleves COCOM i øjeblikket som en bremse på samarbejdsmulighederne og indebærer samtidig en reduktion af den økonomiske gevinst ved et øget samarbejde, dels fordi systemet er bureaukratisk, dels fordi det bremser økonomisk rationel samhandel mellem Øst og Vest.

Det er derfor meget tilfredsstillende, at ministeren i sin besvarelse så klart understregede, at regeringen på Danmarks vegne vil arbejde for alle muligheder for en liberalisering, som kan gavne dansk industri og de østeuropæiske lande i deres bestræbelser for at modernisere deres økonomi. Danmark har meget betydelige interesser, ikke blot økonomisk, men også sikkerhedspolitisk, knyttet til, at COCOM-reglerne liberaliseres i hurtigt tempo. Det vil fremme stabilitet og økonomisk samarbejde i Europa.

Det system med handelshindringer, som er essensen af COCOM, passer selvfølgelig dårligt ind i den liberalisering og integration af den internationale økonomi, lige så lidt som andre handelshindringer gør det. Den liberalisering har været grundpillen i velstandsstigningen siden 2. verdenskrig.

Men også på et andet punkt har den økonomiske udvikling overhalet COCOM. Det er ikke længere USA, der er det altdominerende center for teknologisk udvikling og økonomisk styrke. Det er USA altså ikke alene om. Og derfor er tiden også løbet fra den vetoret, som CO-

[Larsen-Ledet]

COM-reglerne tillægger USA, når der skal træffes konkrete afgørelser. I virkeligheden må varetøret ikke være en fristelse til at varetage specielle amerikanske handelsinteresser på bekostning af alliancepartnerernes interesser i stedet for de militærstrategiske hensyn, som var det oprindelige formål. Systemet giver indimellem anledning til mistanke om, at det er uvedkommende interesser hos amerikanske virksomheder, der varetages.

Et aktuelt eksempel kender vi jo, det har været fremme i debatten her nu i dag. Det er striden om telekablet fra Bornholm til Polen, hvor USA's veto var, i hvert fald set med danske øjne, aldeles ubegrundet og uforståeligt. Derfor glæder jeg mig over, at ministeren er parat til at undersøge, hvad der rent faktisk er sket på det område.

Det helt afgørende og det helt glædelige er imidlertid, at det sikkerhedspolitiske trusselsbillede, som var baggrunden for COCOM-reglerne, ikke længere eksisterer. Den kolde krigs uhyggelige kommunistiske spøgelse er væk. Et samlet overraskelsesangreb fra Warszawapagtens styrker er utænkeligt. Truslen mod Europa er i dag frem for noget økonomisk og økologisk, og derfor er det ikke økonomiske barrierer som COCOM-reglerne, der er brug for, men samarbejde om økonomi og miljø.

Hvis vi ønsker fordragelighed og optimisme i det europæiske hus, så må vi som naboer nu vise tillid og hjælpe hinanden, og vi må ikke bremse den positive udvikling, der er i Europa i øjeblikket. Derfor vil vi fra radikal side arbejde for at lempe og afvikle COCOM-reglerne.

Arne Melchior (CD):

Det opleves jo tit, når man er ordfører for det syvende parti i rækken, at en del af det, man har på hjerte, er blevet sagt af andre ordførere. Det er der ikke noget nyt i, og der er kun ét middel derimod: at se at blive lidt større og få nogle andre til at blive lidt mindre, så man kan komme lidt før i talerrækken.

Jeg skal gøre pinen kort, men dog oplyse, at jeg bl.a. har tænkt at komme ind på det samme som hr. Bjørn Elmquist, nemlig at henvise til en bestemt sætning i dagsordenen af 24. oktober 1989, som jo lagde retningslinien, hvor dagens dagsorden er en videreudvikling af et specifikt punkt.

Jeg er sådan set ikke i tvivl om, at industriministeren og regeringen vil arbejde i den retning, også på baggrund af dagsordenen af 24. oktober. Men derfor skal hr. Jens Thoft alligevel have anerkendelse, hvad jeg også var inde på tidligere i debatten, for at det er lykkedes ham at sammensætte en dagsorden med en enkelt skønhedsfejl, som har kunnet få denne brede tilslutning. Det synes jeg er ganske rart at konstatere.

I øvrigt kan CD fuldt ud anerkende den besvarelse, som industriministeren gav, og støtte os til den og bakke den op.

Jeg skal dog lige gøre den bemærkning, at hr. Svend Andersen vistnok ikke hørte helt så nøje efter, som jeg gjorde, idet hr. Svend Andersen fortolkede ministerens udtalelser sådan, at alle stater i COMECON i lige grad er omfattet af ministerens besvarelse, hvor ministeren faktisk foretog en distinktion med hensyn til Sovjetunionen. Også på det punkt er jeg mest enig med ministeren.

Efter alle solemærker at dømme skal der i næste uge på ny vælges en diktator i Moskva, som altså går over fra at være superstar til at blive superzar: en mand, der alene kan erklære krig. Jeg har lidt gåsehud over den situation, og jeg er da glad for, at regeringen er opmærksom på, at der kan være brug for differencieringer i den nuværende situation, og jeg er sikker på, at ministeren og regeringen vil være på vagt også fremover.

Turbulensen i udviklingen er enorm, og vi ved ikke, hvor vi står om nogle måneder eller bare et halvår, så jeg er da glad for, at dagsordenen her i dag ikke bare sluges rå. Vi kunne nemt ende som drengen, der kom hjem med en blodig tud og blev spurgt, hvad der var sket, og så sagde han, at han gik ind i en mur. Hvorfor gjorde du det? Du kunne da være gået udenom? Nej, min mor sagde, at jeg skulle gå lige ud!

Så enkelt er livet ikke, som tidligere sagt er det fuldt af paradokser, og i omvæltningstider er det nødvendigt at have skærpet opmærksomhed på, hvad der egentlig sker.

Så har jeg også tænkt at berøre et emne, som fru Annette Just var inde på. Da jeg hørte hr. Jens Thoft tale om, at hvis man havde afviklet nogle af disse restriktioner tidligere, ville regimerne være gået i opløsning på et tidligere tidspunkt, så kunne jeg ikke lade være at tænke på,

[Arne Melchior]

at hvis dette er logisk, hvis dette tillige også er rigtigt – det kan selvfølgelig kun være en hypotese – så er det formentlig også rigtigt i forholdet til Sydafrika, men dér har SF altså en helt anden opfattelse. Det kunne man så kalde et paradoks, man kunne kalde det ulogisk. Ingen af delene er rigtig. Jeg mener simpelt hen, det er forkert af SF og hr. Jens Thoft at skelne på den måde, som han gør.

Men det skal ikke forstyrre enigheden i dag. Vi har ikke noget besvær med den dagsorden og gratulerer alle parter med, at den kan vedtages enstemmigt.

Glønborg (KRF):

I begyndelsen af debatten fik vi nogle interessante betragtninger om betydningen af en række af de fremmedord, som vi ikke kan undvære, når vi skal tale sammen. Jeg vil bruge nogle ord, som har betydelig ældre hjemmelsret i det danske sprog. Jeg håber, at vi er enige om betydningsindholdet, når jeg vil tale om »viden« og »erfaringer« og »klogskab« og »visdom«.

Selvfølgelig er vi som helhed klogere i 1990, end vi var i 1949. Erfaringer fra de 40 år har givet både større viden og bedre overblik, og det forpligter os til at handle i dag med visdom, der ikke er ringere end den, man havde i 1949.

Jeg har en alder, der gør, at jeg ikke var gammel nok til at sidde i Folketinget i 1949, og derfor kan jeg ikke have noget ansvar for det, man gjorde i 1949. På den anden side er jeg gammel nok til at huske, at jeg begreb situationen, som de ansvarlige handlede i, da de lavede embargoen i 1949. Jeg minder om, at vi dengang oplevede Amerika i gang med at hjælpe Europa på fode ved hjælp af Marshallplanen. Vi havde også oplevet nogle meget ubehagelige virkninger af det kommunistiske system, bl.a. i Tjekkosllovakiet fra 1948.

Det får mig til at sige, at visdommen i 1949 måske egentlig var på højde med den, vi har i dag, men naturligvis er vi blevet klogere, og derfor gør vi noget andet i 1990. Men jeg ser ikke nogen grund til at nære så stor foragt for beslutningstagerne i 1949 for det, de lavede.

Jeg vil gerne have lov til at parallelisere denne udvikling med det, som er sket i Sovjetunionen og i de øvrige lande i det østlige Europa, hvor vi i dag ser, at man vælter nogle stive og gamle systemer, og vi synes, at de bærer sig vist

ad. Men der er vel ingen af os, der vil drømme om at bebrejde Sovjetunionen og folkene i Sovjetunionen, at de i 1917 lavede en revolution og skilte sig af med et umenneskeligt og udueligt styre. Jeg mener, at borgerne i Rusland handlede vist i 1917, og jeg mener også, at de handler vist i 1990, hver i den givne situation.

Derfor er jeg heller ikke i tvivl om, at visdommen i dag siger os, med den klogskab, vi har, at vi skal se at få den embargo væk, så snart det kan lade sig gøre. Men vi er nødt til at tage det i nogle trin, og derfor er jeg glad for, at vi er nået frem til denne dagsorden i enighed. Jeg synes faktisk, den siger det rigtige.

Der ligger mellem begyndelsen og slutningen, altså imellem 1949 og 1990, en række begivenheder, som jeg ikke skal gøre mig til dommer over. Jeg tør ikke sige, om vi hele vejen igennem har båret os tilstrækkelig vist ad, om vi skulle have udnyttet de erfaringer og den viden, vi fik om, hvordan USA brugte det her, til at være vågnet op lidt tidligere og have reageret over for den måde, som embargoen blev brugt på.

Jeg synes, hr. Jens Thoft var fremme med nogle meget interessante betragtninger om dette. Jeg har bemærket, at de er blevet imødegået fra anden side, og jeg skal som sagt ikke sætte mig til dommer over dette. Jeg minder om, at i det eksempel, jeg har brugt som parallelisering, nemlig den politiske udvikling i Østeuropa, var vi enige om visdommen i det, man gjorde i 1917, også visdommen i det, man gør i dag, men jeg vil godt sætte nogle kraftige spørgsmålstejn ved, om man i den mellemliggende periode har båret sig særlig vist ad, om ikke man har været for sen til at erkende den udvikling, der fandt sted, den erfaring, den viden, man kunne samle sig, om, hvordan det her fungerede. På samme måde kan vi måske godt bebrejde os selv, at vi først i dag, i 1990, står klar til at afvikle denne embargo.

Jeg er ikke i tvivl om, at en åbning af grænser, handel på tværs af grænser, i allerhøjeste grad er med til at give en sikkerhedsfølelse, give tryghed for os alle sammen. Derfor er vi i dag stillet over for et eksempel på, at handelspolitik og sikkerhedspolitik hænger uløseligt sammen. De to ting kan simpelt hen ikke skilles ad. Det kunne der være behov for en række betragtninger om, bl.a. i forbindelse med det, vi diskuterer i nordisk sammenhæng i denne tid.

[Glønborg]

For mig står det klart, at handelspolitik og sikkerhedspolitik hænger uløseligt sammen, og vi er i dag på vej til at gøre noget, som vil få positiv betydning både for handelen og for sikkerheden i Europa.

Industriministeren (Anne Birgitte Lundholt):

Det har jo været en relativt enig runde, selv om man må konstatere, at man kan nå et resultat på mange måder, og det er jo altid glædeligt at se, at man kan nå det samme resultat, selv om man bevæger sig ind fra hver sin ende af argumentationsskalaen.

De konstateringer, der er lavet hen ad vejen for at nå frem til en dagsorden, som bekræfter det arbejde, regeringen gør, og den indstilling, regeringen har til afviklingen af disse handelsrestriktioner over for Østeuropa, er positive, og da de bakker op bag det arbejde, vi gør allerede nu, og dermed faktisk styrker os i det, kan jeg kun imødesee denne beslutning med stor glæde og stor tilfredshed.

Der er stillet et par konkrete spørgsmål undervejs. Fru Annette Just stillede spørgsmål vedrørende respekt af patent- og beskyttelsesrettigheder. I hele normaliseringsprocessen med hensyn til Østeuropa ligesom i handels-samkvemmet med øvrige lande, bl.a. Sydøstasien, ligger den helt klare hensigt, også fra vores side – her taler vi industripolitik og handelspolitik og ikke udelukkende Østeuropapolitik – at de samhandelspartnere, vi har, i videst mulig udstrækning, dvs. så vidt vi overhovedet kan tvinge dem til det, naturligvis skal overholde de internationale regler vedrørende patent- og beskyttelsesrettigheder. Det må også være et klart krav til de lande, som bevæger sig fra statsøkonomi til markedsøkonomi – hvilket jo er hele baggrunden for, at vi kan begynde at lempe på bestemmelserne – at disse lande samtidigt underlægger sig de bestemmelser, der findes for handelspartnerne i en markedsøkonomi.

Det er et stigende problem i lande rundt omkring i Sydøstasien og også i Østeuropa og andre steder i verden, at vi ikke kan sælge produkter til dem, uden at vi har store problemer med patent- og beskyttelsesrettigheder. Derfor er det et af de problemer, jeg inden for EF, men også i vores medlemskab af GATT, lægger meget, meget stor vægt på bliver løst også med hensyn til Østeuropa. Så jeg vil gerne bekræfte, at det arbejder vi samtidig for.

Hr. Rahbæk Møller nævnte, at man i 1988 havde talt om et eksporttab på milliarder. Jamen der er den store forskel, at de politiske vilkår er betydeligt ændret fra årsskiftet, hvor den udtalelse faldt, og til nu. Vi er helt enige i, at vi skal udnytte alle de eksportmuligheder, vi overhovedet kan, også i Østeuropa, og det er kun glædeligt for os, at ændringerne nu ser ud til at foregå på en sådan måde, at vi kan udnytte disse eksportmuligheder.

Jens Thoft (SF):

Jeg synes, det har været en meget spændende debat.

Når hr. Bjørn Elmquist mener, at jeg ikke bør udråbe den kendsgerning, at samtlige partier nu om lidt stemmer for dagsordenen, som en stor sejr for SF, så skal jeg nok lade være med det. Men jeg kan ikke lade være med at være glad. Jeg kan ikke lade være med at synes, at vi i dag er kommet et lille skridt videre. At jeg er enig med Venstre i, at vi er kommet et lille skridt videre, er jo så godt nok. At vi måske ikke er helt enige om hele vejen, ja, det er der jo så ikke noget at gøre ved. Jeg håber, at resultatet af debatten bliver, at regeringen og industriministeren tør have en lidt højere cigarføring i COCOM og i de tosidige samtaler med USA.

Jeg er også glad for, at regeringen nu giver til-sagn om at forfølge sager, hvor danske virksomheder føler sig uretfærdigt behandlet i COCOM. Det tror jeg nu egentlig om industriministeren og hendes forgænger at regeringen altid har gjort. Men det er egentlig ikke hele problemet. Problemet er, at virksomhederne slet ikke kommer til regeringen med problemet, for det findes ikke i COCOM, det findes ikke i Industriministeriet. Det findes i Pentagon. Det findes i Department of Commerce i USA.

Problemet er, at hvis en dansk virksomhed importerer højteknologi fra USA, så må denne virksomhed skrive under på, at den vil overholde de af USA ensidigt fastsatte embargoregler, som er skrappe end dem, COCOM har fastsat, og som især – og det er især på dette område, de er skrappe – omfatter en lang række lande, som COCOM-aftalerne ikke omfatter. Der er også lidt forskel på niveauet i teknologien. Også dér er de amerikanske regler skrappe.

Men denne danske virksomhed, som altså har måttet skrive under på at ville overholde

[Jens Thott]

amerikansk lovgivning, kommer ikke til den danske regering med sit problem. Den har, som regeringen har svaret mig på et af de mange spørgsmål, jeg har stillet i sagen, jo selv og frivilligt indgået en aftale, og det er ikke regeringens problem.

På den måde kan man jo lukke øjnene for denne ekstraterritoriale lovgivning i USA, men den krænker groft Danmarks suverænitet. Det er uholdbart og uacceptabelt, at en dansk virksomhed skal åbne sit bogholderi for den amerikanske ambassade, men sådan en virkeligheden. Det er da uacceptabelt, at den såkaldte økonomiske beskyttelsesofficer nede på Dag Hammarskjølds Allé skal have adgang til virksomhedernes bogholderi. Det er da uacceptabelt, at amerikanske virksomheder med datterselskaber i Danmark af amerikansk lovgivning – selv om de altså ligger i Danmark – forpligtes ikke til at overholde dansk lovgivning, nej, forpligtes til at overholde amerikansk lovgivning.

Vi er altså kommet så vidt, at USA's Kongres lovgiver med virkning for Danmark. Så vidt er vi rent faktisk kommet med denne Export Administration Act, og det synes jeg er et forhold, som regeringen burde have behandlet. Skidt nu med det, der er så meget andet godt i denne debat. Men jeg synes, det er et problem, jeg synes endda, det er et overordentlig stort problem, at vi har det på den måde, og det er derfor godt, at ministeren siger, at vi nok skal forfølge de sager, der er, hvis danske virksomheder føler sig uretfærdigt behandlet. Det er godt, men det er bare ikke godt nok.

Er det sådan, at virksomhederne, selv om de har fået tilladelse i Industriministeriet, selv om de har fået tilladelse i COCOM til at eksportere en vare, alligevel gør det imod USA's ønske, ja, så falder hammeren, så bliver de blacklisted. Og USA sidder så stærkt på højteknologiområdet, at man stort set ikke finder en virksomhed med højteknologi, uden at den på en eller anden måde er bundet op på den amerikanske lovgivning, og dermed er USA i stand til at styre tingene.

Jeg takker altså meget for debatten. Den største tak skal industriministeren have, ikke fordi jeg synes, hendes tale var den bedste, men efter mine forventninger, efter mine forudfattede meninger var det den bedste. Det var den mest positivt overraskende.

Jeg er glad for, at vi nu får slået fast, at regeringen vil arbejde for, at embargoen lempes mest muligt, og hvor der overhovedet må være noget tilbage, bør det begrænses til den højteknologi, som er af særlig strategisk betydning. Så længe vi har militærpagterne, har jeg en vis forståelse for, at man ikke sender sit ypperste militære isenkram til modparten. Det må jeg dog erkende – så langt er jeg da kommet.

Jeg har sagt, at handelsveje åbner for venskabelige forbindelser, og at det er vigtigt at åbne handelsveje, og at kommunikationsteknologi i et informationssamfund er en akilleshæl for autoritære styre. Når det gælder for Østeuropa, sagde hr. Arne Melchior, ja, så bør det også gælde for Sydafrika. Derfor bør embargoen over for Sydafrika også hæves.

Jeg vil gerne understrege, at hvis ikke det var, fordi African National Congress og andre gode kræfter i Sydafrika, som vi specielt har tillid til, ivrigt opfordrer os til at fastholde den boykot, så havde vi heller ikke fastholdt den. Det skyldes altså, at netop de kræfter i Sydafrika, vi gerne vil støtte, opfordrer os til at fastholde boykotten. Men de kræfter i Østeuropa, som SF hele tiden gerne har villet støtte, har jo hele tiden opfordret os til at lempe embargoen. Sådan skal vi være opmærksom på at tingene hænger sammen.

Når fru Annette Just understreger, at teknologioverførslen til Østeuropa nødvendigvis må betyde, at de må undertegne patentkonventionerne, så er jeg naturligvis enig heri, også enig med industriministeren – jeg bemærkede, at industriministeren også gav tilsagn om det – det må være en naturlig og nødvendig forudsætning.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg vil også takke ministeren i særdeleshed for det sidste svar, hvor der bliver givet tilsagn om, at en lille betingelse er, at de østeuropæiske lande skal godkende patent- og beskyttelsesrettighederne. I så tilfælde kan jeg ikke se nogen som helst grund til, at Fremskridtspartiet skal stemme imod, og derfor stemmer vi for denne dagsorden.

I lighed med det, vi vil gøre for Sydafrika, er det vigtigt, at vi også har fri handel med Østeuropa. Jeg ser ingen forskel: Der er et flertal i Østeuropa, der ønsker samhandel, og der er et

[Annette Just]

flertal i Danmark, der ønsker samhandel, ligesom der er det i Sydafrika.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg skal kvittere for hr. Jens Thofts bemærkning til min sammenligning mellem embargo over for én gruppe af lande og over for en anden.

Hr. Jens Thoft sagde, at når han ønsker sammen med mange andre at fortsætte de stærke restriktioner over for Sydafrika, så skyldes det, at ANC opfordrer til det. Men hr. Jens Thoft benægtede altså ikke min påstand om, at hvis det er korrekt, at en afvikling af embargo over for Østeuropa ville have fjernet disse diktatorregimer tidligere, så kan noget lignende, noget tilsvarende med rimelighed gøres gældende med hensyn til Sydafrika. Det er det, vi har sagt i mange år.

Jeg takker for, at hr. Jens Thoft nu også er nået til den forståelse af disse ting.

(Kort bemærkning).

Jens Thoft (SF):

Nu skal jeg ikke slå enigheden med CD om dagsordenen i stykker, men jeg vil godt forsigtigt understrege det, jeg sagde i min indledning. Det var, at årsagen til, at Sovjetunionen kunne fastholde grebet om Østeuropa, bl.a. var embargoen. Det var ikke et spørgsmål om, at regimerne falder fra hinanden. Når vi vender os imod Sydafrika, skal vi ikke glemme, at apartheid ikke er afskaffet, og at FN har opfordret os til at støtte denne embargo over for Sydafrika. Så jeg mener, der er lidt forskel.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 20 af Jens Thoft (SF), Svend Andersen (S), Flemming Hansen (KF), Bjørn Elmquist (V), Larsen-Ledet (RV), Arne Melchior (CD) og Glønborg (KRF) (se foran)

vedtoges enstemmig med 126 stemmer.

Hermed sluttede forespørgslen.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg finder det mest hensigtsmæssigt at ud-

sætte mødet på nuværende tidspunkt. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.34

Mødet genoptaget kl. 13.00

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 179.

Forslag til lov om private bidrag til politiske partier og offentliggørelse af politiske partiers regnskaber.

Af justitsministeren (Engell).

(Fremsat 8/2 90).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Frank Jensen (S):

Der er ingen tvivl om, at det lovforslag, Folketinget her behandler, har haft en meget hård fødsel mellem de tre regeringspartier. Nogle vil endda gå så langt som til at sige, at forslaget er taget med tang. Socialdemokratiet forsøgte ellers at være fødselshjælper for denne sag, som efterhånden har været til behandling en del gange i folketingssalen igennem de senere år.

Vi forsøgte at være fødselshjælper igennem det dagsordensforslag, som hr. Svend Auken på Socialdemokratiets vegne fremsatte ved forespørgselsdebatten om samme emne den 12. april 1988, en dagsorden, som Folketingets partier vedtog i enighed.

Dette lovforslag bygger også på Folketingets dagsorden af 12. april 1988, selv om fremsættelsesdatoen ikke rigtig lever op til dagsordenens ordlyd, men det kommer af, at de tre regeringspartier først skulle blive enige om ordlyden af lovforslaget.

I og med at lovforslaget fremsættes på baggrund af den socialdemokratiske dagsorden fra debatten i foråret 1988 og således bygger på den model, som fremgik heraf, har Socialdemokratiet givet sin principielle tilslutning til lovforslagets intentioner om modelstruktur. Denne tilslutning til hovedstrukturen i lovforslaget har vi også tilkendegivet over for regeringen inden fremsættelse af lovforslaget. Jeg skal derfor